

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 667/2542

นาย แม้น สุคนธ ชาติโจทก์ นาย ดำรง เวศะวากยานนท์จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1410, ป.พ.พ. มาตรา 1299, ป.พ.พ. มาตรา 1748, ป.พ.พ. มาตรา 850

ย่อ / หลักกฎหมาย

ตามข้อกำหนดพินัยกรรมระบุให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยในที่ดินได้ชั่วชีวิตของโจทก์ สิทธิอยู่อาศัยดังกล่าวเป็นสิทธิเหนือพื้นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1410 และเป็นทรัพย์สินสิทธิซึ่งโจทก์ได้รับมาตามพินัยกรรมโดยชอบ โจทก์จึงชอบที่จะใช้สิทธิให้จำเลย ในฐานะผู้จัดการมรดกดำเนินการจดทะเบียนสิทธิเหนือพื้นดิน ให้แก่โจทก์ เพื่อให้โจทก์มีสิทธิบริบูรณ์ตามข้อกำหนดในพินัยกรรม ตามวัตถุประสงค์ของเจ้ามรดกโดยการจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงาน ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 วรรคหนึ่งได้บัญญัติไว้ แม้ตามข้อกำหนดพินัยกรรมมิได้ระบุให้ จดทะเบียนสิทธิเหนือพื้นดินต่อเจ้าพนักงานก็ตาม โจทก์ได้ปลูกบ้านอยู่ในที่ดินซึ่งโจทก์มีสิทธิอาศัยได้ชั่วชีวิตโจทก์ตามข้อกำหนดพินัยกรรมอยู่ก่อนที่ ท.เจ้ามรดกจะทำพินัยกรรมและก่อนที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายแม้ว่าจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกได้จัดการโอนที่ดินซึ่งโจทก์มีสิทธิเหนือพื้นดินให้แก่ทายาทตามพินัยกรรมแล้วก็ตามแต่เมื่อโจทก์ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านซึ่งปลูกอยู่ในที่ดิน ที่โจทก์มีสิทธิเหนือพื้นดินกรณีเช่นนี้จึงเปรียบได้เสมือนหนึ่งว่า โจทก์ในฐานะทายาทตามพินัยกรรมได้ครอบครองทรัพย์สินมรดก ซึ่งยังมีได้แบ่งกัน โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดก นั้นโดยฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรมให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนสิทธิเหนือพื้นดินให้แก่โจทก์ได้ แม้จะล่วงพ้นกำหนดอายุความ 1 ปีแล้ว โดยปรับเข้ากับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1748 ซึ่งเป็นบทมาตราข้อยกเว้นที่จะใช้บังคับตามมาตรา 1754 ดังนี้แม้โจทก์จะฟ้องคดีนี้เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่โจทก์ ควรรู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรมก็ตามคดีโจทก์ก็ไม่ขาดอายุความ เมื่อตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ได้ขอให้ถือเอาคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาแทนจำเลยไว้ด้วย แต่ศาลล่างทั้งสองไม่ได้มีคำสั่งในส่วนนี้ ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาศาลฎีกาก็แก้ไขเสียให้ถูกต้องตามที่โจทก์ขอได้

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่าโจทก์เป็นเจ้าของบ้านเลขที่ 80/28 ที่ปลูกอยู่บนที่ดินโฉนดเลขที่ 11222 แขวงรอบเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานครของนางทวิสุข สุคนธชาติหรือสุคนธะชาติ เจ้ามรดก ซึ่งได้ทำพินัยกรรมให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยในที่ดินของเจ้ามรดกได้ชั่วชีวิตของโจทก์ ต่อมาเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่กรรมจำเลยได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลโจทก์ได้แจ้งให้จำเลยดำเนินการจดทะเบียนสิทธิเหนือพื้นดินตามข้อกำหนดพินัยกรรม แต่จำเลยเพิกเฉยขอให้บังคับจำเลยดำเนินการจดทะเบียนสิทธิเหนือพื้นดินให้แก่โจทก์หากไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาจำเลยให้การว่า โจทก์ไม่ประสงค์จะอยู่อาศัยในบ้านที่ปลูกในที่ดินมรดกแล้ว เนื่องจากย้ายที่อยู่ จึงได้เสนอกับจำเลยว่าโจทก์จะรื้อถอนบ้านโดยขอรับเงิน 200,000 บาท ก่อนโจทก์ถึงแก่กรรมซึ่งจะตกได้แก่ทายาทของโจทก์ตามข้อกำหนดพินัยกรรม จำเลยรับข้อเสนอแต่ระหว่างที่ตกลงเรื่องรื้อถอนกันอยู่โจทก์กลับมาฟ้องจำเลยเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตโจทก์ไม่มี

สิทธิขอให้จดทะเบียนสิทธิเหนือพื้นดิน และโจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่เมื่อรู้ถึงสิทธิ ตามพินัยกรรมคดีจึงขาดอายุความ ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยจัดการจดทะเบียน สิทธิเหนือพื้นดินโฉนดที่ดินเลขที่ 11222 เลขที่ดิน 652 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พร้อมสิ่งปลูกสร้างเลขที่ 80/28 ให้แก่โจทก์โดยให้โจทก์เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ในการนี้ทั้งหมดยกฟ้องศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำเลยฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ข้อเท็จจริง ในเบื้องต้นรับฟังได้ว่าโจทก์เป็นเจ้าของบ้านเลขที่ 80/28 ซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 11222 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานครของนางทวิสุข สุคนธชาติหรือสุคนธระชาติ โดยนางทวิสุขเจ้าของที่ดินอนุญาตให้โจทก์ปลูก ต่อมาเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2530นางทวิสุข เจ้าของที่ดินได้ถึงแก่ความตาย และวันที่ 7 มีนาคม 2531จำเลยได้เป็นผู้จัดการมรดกของนางทวิ สุขเจ้ามรดกตามคำสั่งของศาลชั้นต้น ก่อนนางทวิสุขเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2530 นางทวิสุขเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมฉบับลงวันที่ 7 สิงหาคม 2530 ข้อ 10 ระบุว่า สำหรับ โจทก์ซึ่งได้ปลูกบ้านอยู่อาศัยในที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 11222 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ผู้ทำพินัยกรรมอนุญาตให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยได้ชั่วชีวิตของโจทก์ ครั้นเมื่อโจทก์ ถึงแก่กรรมแล้ว จึงให้ผู้จัดการมรดกมอบเงินจำนวน 200,000 บาท ให้แก่ทายาทของโจทก์เพื่อ ช่วยเหลือในการรื้อถอนย้ายบ้านดังกล่าว ตามข้อนี้ออกไปจากที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 11222 ไปอยู่ ณ ที่อื่นตามที่ประสงค์ต่อไปตามสำเนาพินัยกรรมเอกสารหมายเลข จ.5คดีมีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกา จำเลยประการแรกว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ ในปัญหานี้จำเลยอ้างว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริต เพราะไม่มีข้อโต้แย้งในเรื่องจดทะเบียนสิทธิอาศัย เนื่องจากโจทก์ขอสละข้อกำหนดพินัยกรรมแล้ว คงมีข้อโต้แย้งกันอยู่ที่ระยะเวลาทำการรื้อถอนบ้านโจทก์เท่านั้น ตามเอกสารหมายเลข จ.1 ล.1 ล.2 และ ล.5 เห็นว่า เอกสารหมายเลข ล.2 ซึ่งเป็นจดหมายของโจทก์ถึงจำเลย แม้จะมีข้อความท้าวความ ถึงข้อตกลงในเรื่องที่โจทก์ยินยอมรื้อถอนบ้านของโจทก์ออกจากที่ดินที่โจทก์มีสิทธิอาศัยอยู่ตาม พินัยกรรมโดยให้จำเลยจ่ายเงิน 200,000 บาท ให้แก่ทายาทของโจทก์ โดยจำเลยได้ตกลงยินยอม ด้วยก็ตาม แต่ก็ปรากฏในจดหมายฉบับเดียวกันว่า จำเลยมิได้ปฏิบัติตามข้อตกลงกลับเสนอ ร่างสัญญาให้แก่โจทก์ใหม่ ซึ่งโจทก์ไม่ยินยอมด้วยพร้อมกับส่งร่างสัญญาใหม่ให้แก่จำเลยเพื่อให้ จำเลยตกลงตามร่างสัญญาของโจทก์นั้น แสดงว่าจดหมายฉบับนี้ได้ยืนยันถึงเรื่องที่จำเลยปฏิเสธ จะปฏิบัติตามข้อตกลงที่โจทก์จำเลยได้ตกลงกันโดยโจทก์ยืนยันให้จำเลยปฏิบัติตามร่างสัญญาใหม่ ของโจทก์จดหมายฉบับนี้จึงถือไม่ได้ว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความที่โจทก์จำเลยระงับ ข้อพิพาทให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 เพราะจดหมายดังกล่าวยังระบุยืนยันว่ามีข้อโต้แย้งกันอยู่ในเรื่องระยะเวลาการจ่าย เงิน200,000 บาท ให้แก่ทายาทโจทก์ โดยโจทก์กำหนดให้จำเลยจ่ายเงินจำนวนดังกล่าวในวัน ทำสัญญาก่อนแล้วจึงจะทำการรื้อถอนบ้าน แต่จำเลยไม่ตกลงด้วยในเรื่องที่จะจ่ายเงินให้แก่โจทก์ ก่อนรื้อถอนบ้านโดยจะจ่ายให้เมื่อรื้อถอนบ้านแล้ว ปรากฏตามหนังสือที่จำเลยมีถึงนายชาญ จงจิตต์ ทนายความผู้จัดทำพินัยกรรมของนางทวิสุขเอกสารหมายเลข ล.2 ซึ่งจำเลยขอคำแนะนำจาก นายชาญ และหนังสือของนายชาญที่มีถึงจำเลยได้ให้คำแนะนำไว้ตามเอกสารหมายเลข ล.4และแม้ใน จดหมายฉบับเดียวกันโจทก์จะได้เสนอร่างสัญญาขึ้นใหม่เพื่อให้จำเลยตอบตกลงภายในวันที่ 10 มกราคม 2536 ร่างสัญญาใหม่ที่ระบุไว้ในจดหมายนั้น จำเลยนำสืบว่าเป็นร่างสัญญารื้อถอนบ้าน เอกสารหมายเลข ล.5 ซึ่งในร่างสัญญานี้โจทก์คงระบุยืนยันให้จำเลยจ่ายเงินในวันทำสัญญาและจะ ทำการรื้อถอนบ้านภายใน 6 เดือน นับจากวันทำสัญญา แต่จำเลยก็มีได้ตกลงยอมตามร่างที่โจทก์

ส่งมาให้จำเลยโดยจำเลยเบิกความว่า พยานได้นำร่างสัญญาเอกสารหมายเลข 5 ให้นายชาญ
ทนายความตรวจดูนายชาญตรวจดูแล้วมีความเห็นว่าร่างสัญญาดังกล่าวยังมีข้อความไม่รัดกุม จึง
เพิ่มเติมร่างขึ้นใหม่แล้วจัดส่งไปให้โจทก์ ดังปรากฏตามเอกสารหมายเลข 1 หลังจากส่งเอกสารหมายเลข
1 ให้โจทก์ได้ประมาณ 1 สัปดาห์ ทางโจทก์ได้มีหนังสือถึงพยานให้ไปจัดการจดทะเบียน
สิทธิอาศัยเหนือที่ดินนั้น คำเบิกความของจำเลยดังกล่าวถือว่าจำเลยได้ปฏิเสธที่จะตกลงตาม
ร่างสัญญาเอกสารหมายเลข 5 ที่โจทก์เสนอ นอกจากนั้นตามคำเบิกความของจำเลยก็ขัดแย้งกับที่
จำเลยได้ให้การไว้ เพราะจำเลยได้ให้การไว้ว่า ได้จัดส่งร่างสัญญาซื้อขายบ้านเอกสารหมายเลข 8
ท้ายคำให้การจำเลยซึ่งในร่างสัญญาเอกสารหมายเลข 8 ดังกล่าวได้ระบุข้อความเพิ่มเติม
นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในร่างสัญญาเอกสารหมายเลข 5 ว่า ให้โจทก์และทายาทโจทก์เป็นผู้
เสียค่าใช้จ่ายค่าธรรมเนียมซื้อขายบ้านร่างตามเอกสารหมายเลข 8 ท้ายคำให้การ จึงถือว่าเป็นคำเสนอขึ้น
ใหม่ของจำเลยและเป็นการปฏิเสธข้อเสนอของโจทก์ไปในตัว ดังนั้นที่โจทก์มีหนังสือเรื่องแจ้งให้
จดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินกับจำเลยลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2536 เพื่อให้จำเลยดำเนินการ
จดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ตามพินัยกรรมตามเอกสารหมายเลข จ.1 นั้นถือว่าโจทก์
ปฏิเสธข้อเสนอของจำเลย แม้ปรากฏต่อมาว่าโจทก์ได้เสนอร่างสัญญาซื้อขายบ้านตามเอกสาร
หมายเลข 1 ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2536 ซึ่งมีระบุไว้ที่มุมหนังสือนั้น โดยร่างสัญญานี้มีข้อกำหนดที่
แตกต่างกับร่างสัญญาหมายเลข 8 ท้ายคำให้การที่จำเลยเสนอในเรื่องค่าใช้จ่ายในการซื้อขายบ้าน
โดยร่างสัญญาเอกสารหมายเลข 1 ระบุให้จำเลยเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลย
ตกลงตามร่างสัญญาเอกสารหมายเลข 1 ที่โจทก์นำคดีมาฟ้องย่อมถือไม่ได้ว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริต
เนื่องจากยังไม่มีข้อตกลงกันในเรื่องค่าใช้จ่ายในการซื้อขายบ้าน กรณีเช่นนี้จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้
สละมรดกตามพินัยกรรมแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ปัญหาต่อไปมีว่า จำเลยต้อง
จดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์หรือไม่ ในปัญหานี้แม้ตามข้อกำหนดพินัยกรรมมิได้ระบุให้
จดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินต่อเจ้าพนักงานก็ตาม แต่ข้อกำหนดพินัยกรรมระบุให้โจทก์มีสิทธิ
อยู่อาศัยในที่ดินได้ชั่วชีวิตของโจทก์นั้น สิทธิอยู่อาศัยดังระบุไว้ในพินัยกรรมเป็นสิทธิเหนือที่ดิน
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1410 และสิทธิเหนือที่ดินเป็นทรัพย์สินซึ่ง
โจทก์ได้รับมาตามพินัยกรรมโดยชอบ โจทก์จึงชอบที่จะใช้สิทธิให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดก
ของนางทวิสุขดำเนินการจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ได้เพื่อให้โจทก์มีสิทธิบริบูรณ์ตาม
ข้อกำหนดในพินัยกรรมตามวัตถุประสงค์ของเจ้ามรดกโดยการจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานตามที่
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1299 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ปัญหาประการสุดท้ายมีว่า
คดีโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ แม้โจทก์จะฟ้องคดีนี้พ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์ควรรู้ถึงสิทธิ
ซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม แต่เมื่อปรากฏว่าโจทก์ได้ปลูกบ้านอยู่ในที่ดินซึ่งโจทก์มีสิทธิอาศัยได้
ชั่วชีวิตโจทก์ตามข้อกำหนดพินัยกรรมอยู่ก่อนที่ นางทวิสุข เจ้ามรดกจะทำพินัยกรรมและถึงแก่
ความตายแม้จะได้ความในเวลาต่อมาว่า จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกได้จัดการโอนที่ดินซึ่งโจทก์มี
สิทธิเหนือที่ดินให้แก่ทายาทตามพินัยกรรมแล้วก็ตาม แต่ก็ได้ความว่าโจทก์ยังคงอาศัยอยู่ในบ้าน
ซึ่งปลูกอยู่ในที่ดินที่โจทก์มีสิทธิเหนือที่ดินตามสำเนาทะเบียนบ้านเอกสารหมายเลข จ.4 กรณีเช่นนี้
จึงเปรียบได้เสมือนหนึ่งว่า โจทก์ในฐานะทายาทตามพินัยกรรมได้ครอบครองทรัพย์สินมรดกซึ่งยังมิได้
แบ่งกันโจทก์มีสิทธิจะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นได้โดยฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรมให้
จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ได้ แม้จะล่วงพ้นกำหนด
อายุความ 1 ปีแล้วโดยปรับเข้ากับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748 ได้และไม่ถือว่า

เป็นการขัดแย้งกับมาตรา 1754 เพราะมาตรา 1748เป็นบทมาตราข้อยกเว้นที่จะใช้บังคับตาม
มาตรา 1754คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความอนึ่ง ตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ได้ขอให้ถอน
คำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาแทนไว้ด้วย แต่ศาลล่างทั้งสองไม่ได้มีคำสั่งในส่วนนี้ ปัญหานี้
เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนแม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา
โดยตรง ศาลฎีกาก็แก้ไขเสียให้ถูกต้องได้"พิพากษาแก้เป็นว่า หากจำเลยไม่ยอมจดทะเบียน
สิทธิเหนือพื้นดินให้แก่โจทก์ ให้ถอนคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยนอกจากที่แก้ให้
เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

องค์คณะ

ชวลิต ธรรมอาชุ . ทวีชัย เจริญบัณฑิต . พิชัย เตโชพิทยาอุล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา . ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th . <https://thaideka.online/deka/667/2542>